

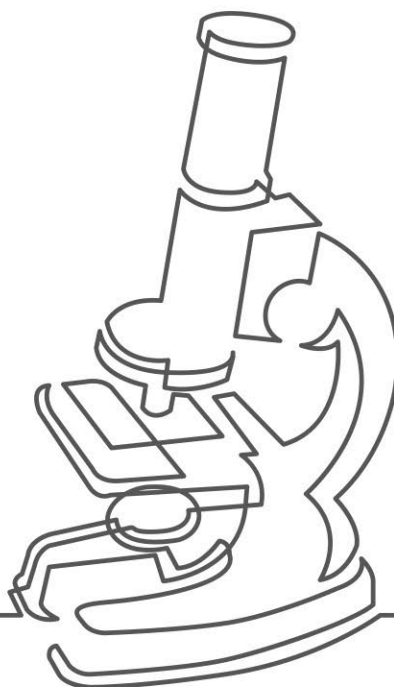

NARODOWA AGENCJA
WYMIANY AKADEMICKIEJ

STRESZCZENIE WYNIKÓW BADAŃ EWALUACYJNYCH ZREALIZOWANYCH W 2018 R.

Na podstawie Sprawozdania z działalności NAWA za rok 2018, str.: 45-48

ewaluacja

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
1 BADANIE EWALUACYJNE: „PROGRAMY STYPENDIALNE IM. STEFANA BANACHA I IGNACEGO ŁUKASIEWICZA JAKO NARZĘDZIA REALIZACII CELÓW NAWA ORAZ FORMA POMOCY ROZWOJOWEJ”	4
2 BADANIE EWALUACYJNE: „PROCES ORGANIZACJI I PROWADZENIA LEKTORATÓW JĘZYKA POLSKIEGO W ZAGRANICZNYCH OŚRODKACH AKADEMICKICH - DIAGNOZA I ZAPROPONOWANIE USPRAWNIEŃ”	7

WSTĘP

W 2018 r. przeprowadzono dwa badania ewaluacyjne dotyczące trzech przedsięwzięć, które zostały uruchomione przed rozpoczęciem działalności NAWA: Programów stypendialnych im. Stefana Banacha oraz im. Ignacego Łukasiewicza, do września 2017 r. realizowanych przez BUWiWM oraz działania pn. Kierowanie lektorów języka polskiego do zagranicznych ośrodków akademickich, do roku akademickiego 2017/18 realizowanego przez DWM MNiSW. Kluczową perspektywą obu badań było pytanie: Jaki potencjał mają ewaluowane przedsięwzięcia dla realizacji celów NAWA. Badanie ewaluacyjne w zakresie programu im. Stefana Banacha nie było przewidziane w Planie ewaluacji działań NAWA na rok 2018. Uznano jednak, że oba programy stypendialne finansowane ze środków pomocy rozwojowej mają podobny charakter i wymagają podobnego podejścia ewaluacyjnego.

1 BADANIE EWALUACYJNE: „PROGRAMY STYPENDIALNE IM. STEFANA BANACHA I IGNACEGO ŁUKASIEWICZA JAKO NARZĘDZIA REALIZACJI CELÓW NAWA ORAZ FORMA POMOCY ROZWOJOWEJ”

Głównym celem badania była ocena potencjału programów stypendialnych im. Stefana Banacha im. Ignacego Łukasiewicza dla realizacji celów strategicznych nr 3 i 4 NAWA oraz w zakresie pomocy rozwojowej.

Badanie zostało zrealizowane w miesiącach: czerwiec – listopad. Objęło wszystkie kluczowe dla programów grupy respondentów: stypendystów obu programów (do badania zaproszono wszystkich uczestników programu, którzy w czerwcu 2018 r. byli w trakcie odbywania studiów; łącznie 325 osób), przedstawicieli uczelni, reprezentantów studium języka polskiego, a także przedstawicieli placówek dyplomatycznych. Wśród stypendystów zebrano łącznie 188 ankiet oraz przeprowadzono 17 pogłębionych wywiadów indywidualnych, 7 pogłębionych wywiadów - diad oraz 1 wywiad grupowy; wśród przedstawicieli podmiotów uczestniczących w realizacji programu: 15 ankiet oraz 13 indywidualnych wywiadów pogłębionych.

POTENCJAŁ PROGRAMÓW STYPENDIALNYCH IM. STEFANA BANACHA (DALEJ „B”) I IM. IGNACEGO ŁUKASIEWICZA (DALEJ „Ł”) DLA WSPIERANIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO KRAJÓW ROZWIJAJĄCYCH SIĘ, POPRZEC PODNOSZENIE POZIOMU WIEDZY I WYKSZTAŁCENIA OBYWATELI TYCH PAŃSTW

1. Analizowane programy podnoszą poziom wiedzy i wykształcenia obywateli krajów rozwijający, które były adresatami programów: stypendyści osiągają dobre wyniki w nauce (średnia ocen to odpowiednio: B 4,4 i Ł 4,3), potwierdzają nabycie umiejętności dotyczących danej branży lub kierunku studiów (94%).
2. W przypadku programu Ł efekt ten osłabiony jest przez wymóg studiowania po polsku: niemal 40% ocenia, że po rocznym kursie przygotowawczym nie byli gotowi do studiowania po polsku (ok. 60% stypendystów, gdyby miało wybór, wolałaby studiować po angielsku).
3. Efekt w postaci wsparcia krajów rozwijających się stoi pod znakiem zapytania z uwagi na to, że jedynie niewielki odsetek stypendystów B i Ł (5% i 16%) wskazał swój kraj pochodzenia jako preferowane miejsce zamieszkania za 5 lat (Polska uzyskała więcej wskazań). Ten aspekt można jednak rzetelnie ocenić, badając losy przyszłych absolwentów programów.
4. W przypadku programu B efekt ten był dodatkowo osłabiony poprzez specyficzną strukturę narodowościową stypendystów: aż 90% beneficjentów stanowili obywatele Ukrainy i Białorusi (74% i 16%). Oznacza to: a) bardzo znaczące ograniczenie wsparcia dla: Armenii, Azerbejdżanu, Gruzji, Mołdawii; b) ukierunkowanie wsparcia do krajów, których obywatele bardzo licznie studiuje w Polsce poza programem B i uzyskują ten sam rezultat bez stypendium.

POTENCJAŁ PROGRAMÓW B I Ł W ZAKRESIE PROMOCJI POLSKI JAKO KRAJU ATRAKCYJNYCH MOŻLIWOŚCI EDUKACYJNYCH I NAUKOWYCH

1. Stypendyści B i Ł postrzegają Polskę jako kraj oferujący atrakcyjne możliwości edukacyjne: tego rodzaju przekonanie towarzyszyło im w momencie dokonywania wyboru kraju studiowania (47% i 55%) i podtrzymują je, mając za sobą rok lub dwa studiowania (92% i 90%).
2. Obok oferty edukacyjnej na atrakcyjność Polski jako kraju studiowania wpływają także wysokość kosztów utrzymania oraz poziom bezpieczeństwa. Stypendyści Ł przypisują tym czynnikom większe znaczenie oraz oceniają je bardziej negatywnie niż stypendyści drugiego z programów. Co trzeci stypendysta Ł ocenił stypendium jako niewystarczające (w porównaniu z 12% stypendystów B). Odsetek osób, które czuły się w Polsce bezpiecznie na ulicy jest niższy o 23 pp. w przypadku programu Ł względem programu B (70% i 93%).
3. Stypendyści obu programów deklarują gotowość polecenia udziału w programie swoim znajomym; bardziej wstrzeźliwi w tym zakresie są uczestnicy programu Ł. Wśród stypendystów B osoby, które deklarują zdecydowaną chęć polecenia programu znajomym (w analizach z wykorzystaniem wskaźnika NPS określani mianem: „Promotorzy”) stanowią aż 89% respondentów, natomiast wśród uczestników drugiego programu grupa ta jest znacząco mniejsza (58%).
4. Zauważalny wkład w promocję studiowania w Polsce, zwłaszcza w krajach będących adresatami wsparcia w programie Ł, mają polskie służby konsularne i dyplomatyczne. Niemniej jednak część placówek doświadcza problemów w prowadzeniu systematycznych działań promocyjnych. Istotnym powodem takiej sytuacji jest brak określenia przez operatora programów strategii ich promocji, opracowania wytycznych w zakresie prowadzenia konkretnych działań promocyjnych przez placówki.

POTENCJAŁ PROGRAMÓW B I Ł W ZAKRESIE PROMOCJI JĘZYKA POLSKIEGO I KULTURY POLSKIEJ

1. Badanie potwierdziło potencjał obu programów dla promocji języka polskiego i kultury polskiej. Stypendyści wyrażają zdecydowanie pozytywny stosunek do Polski i polskiej kultury. Obok ww. pozytywnych ocen polskich uczelni o raz wskazywania Polski jako potencjalnego miejsca zamieszkania, świadczy o tym także fakt, że stypendyści polecają swoim znajomym Polskę jako kraj wart odwiedzenia (zadeklarowało tak 90% z nich).
2. Stosunek stypendystów Ł do studiowania po polsku jest złożony. Z jednej strony, studenci deklarują, że są zadowoleni z tego, że studiują po polsku (75%). Z drugiej jednak strony, z uwagi na doświadczane trudności w trakcie studiowania po polsku, większość z nich (59%) zgodziła się ze stwierdzeniem: „Gdybym miał(a) wybór, wolał(a)bym studiować po angielsku”; przeciwnego zdania było jedynie 14% badanych. Wydaje się, zatem, że nauka języka polskiego, czy też studiowanie w języku polskim, choć przysparza stypendystom zasadniczych problemów, to równocześnie przynosi im satysfakcję, jaka towarzyszy nabywaniu nowej ważnej, ale trudnej do pozyskania kompetencji.

REKOMENDACJE

- Wprowadzenie swobody wyboru języka studiowania
- Opracowanie strategii promocji programów za granicą
- Utrzymywanie kontaktu z absolwentami programów
- Modyfikacja oferty stypendialnej w programie Banacha mająca na celu zwiększenie jego dopasowania do potrzeb grupy odbiorców
- Przyspieszenie terminu ogłoszenia wyników naboru
- Przestrzeganie regularności wypłat stypendium

2 BADANIE EWALUACYJNE: „PROCES ORGANIZACJI I PROWADZENIA LEKTORATÓW JĘZYKA POLSKIEGO W ZAGRANICZNYCH OŚRODKACH AKADEMICKICH - DIAGNOZA I ZAPROPONOWANIE USPRAWNIĘĆ”

Celem badania jest wskazanie usprawnień procesu organizacji i prowadzenia lektoratów języka polskiego w zagranicznych ośrodkach akademickich, dzięki którym NAWA mogłaby zwiększyć jego skuteczność, efektywność i użyteczność.

W badaniu analizowano proces organizacji i prowadzenia lektoratów języka polskiego w roku akademickim 2017/18. Ewaluacja została przeprowadzona w okresie: maj - październik 2018 r. Spośród 85 lektorów pracujących za granicą na zlecenie polskiego rządu w badaniu zgodziło się wziąć udział 40 osób reprezentujących wszystkie kontynenty z 18 spośród 31 krajów, w których prowadzone były lektoraty (wszystkie osoby wypełniły ankietę online, 5 udzieliło indywidualnych pogłębionych wywiadów telefonicznych). Obok lektorów w ewaluacji uczestniczyli także uczestnicy lektoratów (496 osób), przedstawiciele wszystkich 31 placówek dyplomatycznych, zaangażowanych w proces organizacji lektoratów (31 wypełnionych ankiet, 5 pogłębionych wywiadów telefonicznych) oraz przedstawiciele wybranych uczelni zagranicznych goszczących polskich lektorów (5 pogłębionych wywiadów telefonicznych). W badaniu wzięli udział także przedstawiciele dwóch podmiotów koordynujących analizowany proces - DWM MNiSW oraz DDPK MSZ, a także przedstawiciele środowiska akademickiego, zaangażowanego w proces rekrutacji lektorów (3 indywidualne wywiady pogłębione).

SKUTECZNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘCIA - EFEKTY LEKTORATÓW DLA UCZESTNIKÓW

1. Lektoraty są powszechnie wysoko oceniane przez studentów: 95% uczestników ocenia je bardzo dobrze lub „raczej dobrze”; relatywnie nieco wyższe oceny uzyskują sami lektorzy, a nieznacznie niżej oceniany jest program lektoratów. Studenci podchodzą do lektoratów z dużym lub bardzo dużym zaangażowaniem - zadeklarowało tak 83%.
2. Lektoraty przynoszą efekty w postaci promocji Polski i polskiej kultury: 60% studentów zadeklarowało, że w wyniku uczestnictwa w lektoracie ich wiedza o polskiej kulturze znacząco wzrosła.
3. Uczestnicy lektoratów są zainteresowani pogłębieniem więzi z Polską: - ok. 2/3 studentów deklaruje, że chce kontynuować naukę języka polskiego; 30% uczestników lektoratów aplikowało o przyjęcie na organizowany przez NAWA Letni kurs języka i kultury polskiej w Polsce; - ok. 70% wyraziło chęć przystąpienia do egzaminu certyfikowanego z języka polskiego; - ok. 80% uczestników lektoratów chciałoby odwiedzić Polskę, z czego ok. 57% chciałoby przyjechać do naszego kraju na studia, a 54% na kurs językowy.
4. Ponad 3/4 lektorów potwierdziło, że wśród absolwentów ich lektoratów prowadzonych w ubiegłych latach, są osoby, które na stałe związały się zawodowo, edukacyjnie lub naukowo z Polską bądź językiem polskim.

EFEKTYWNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘCIA (PODZIAŁ ZADAŃ W PROCESIE ORGANIZACJI I PROWADZENIA LEKTORATÓW)

1. Dotychczasowy podział zadań nie był we wszystkich aspektach oparty na procedurze, a raczej dotychczasowej praktyce. Takie elastyczne podejście z jednej strony dawało możliwość dostosowania się do specyfiki danego kraju i uczelni czy do potrzeb lektora. Z drugiej strony uniemożliwiało wyznaczenie standardów jakości organizacji lektoratów czy określenie wymagań, jakie powinna spełnić uczelnia zagraniczna, która jest zainteresowana lektoratem języka polskiego.
2. Specyfiką procesu organizacji lektoratów jest silna pozycja uczelni zagranicznej. Instytucje te stawiały wymagania dotyczące kwalifikacji lektorów i określały warunki, na jakich będzie organizowany lektorat. Placówki i MNiSW miały jedynie „miękkie” możliwości oddziaływania na uczelnie, by zapewnić lektorom odpowiednie warunki pracy i pobytu. Można też zauważyć, że w działaniach zmierzających do utworzenia lektoratu na uczelni jako priorytet postrzegane były przyszłe korzyści związane z promocją Polski, natomiast negocjowanie warunków pracy i pobytu lektora, choć miało miejsce, nie było jednak „kartą przetargową”.
3. Nie ma jasności, jaka instytucja powinna wziąć odpowiedzialność za negocjowanie warunków pracy lektora na uczelni; zdecydowana większość placówek nie podejmuje tego rodzaju działań oraz nie postrzega ich jako leżących w zakresie swoich kompetencji.

UŻYTECZNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘCIA - STOPIEŃ ZASPOKOJENIA POTRZEB LEKTORÓW

1. Lektorzy, którzy wzięli udział w badaniu, w zdecydowanej większości (93%) byli zadowoleni z prowadzenia lektoratu w badanym okresie. Aż 97% z nich oceniło, że prowadzenie lektoratu za granicą przyczyniło się do ich rozwoju zawodowego; wymieniano następujące pozytywne efekty: - mocny punkt w CV, przydatny po powrocie do Polski; - nowe kompetencje w postaci nauki języka danego kraju, kompetencje kulturowe; - poznanie kultury nowego kraju, sieciowanie i prestiż; - kontakt z przedstawicielami polskich placówek dyplomatycznych, pozytywny ładunek emocjonalny i satysfakcja zawodowa; - praca ze zmotywowanymi, chętnymi uczniami; - rozwój interpersonalny; - sprawdzenie się w nowych warunkach, umiejętność "radzenia sobie" z nowymi sytuacjami.
2. Niemal wszyscy lektorzy biorący udział w badaniu (95%) potwierdzili, że uczelnia oferuje im umowę o pracę. Ponadto 62% respondentów uzyskało od uczelni także miejsce zakwaterowania. Obok przekazywanego im przez stronę polską miesięcznego ryczałtu na pokrycie kosztów utrzymania, lektorzy otrzymywali też wynagrodzenie od uczelni; 61% oceniła je jako zadowalające, natomiast ok. 1/3 była przeciwnego zdania. Blisko połowa nauczycieli (46%) zadeklarowała, że ich miesięczne wynagrodzenie wypłacane przez uczelnię nie przekracza kwoty 1000 zł netto.
3. Zasadniczym problemem dla dużej liczby lektorów, z którym musieli się zmierzyć w momencie podejmowania decyzji o wyjeździe za granicę, był brak informacji o warunkach materialnych, jakie zostaną im zaproponowane przez uczelnię zagraniczną; w szczególności nie była znana kwota wynagrodzenia.

4. Większość lektorów uważa, że uczelnie zagraniczne zapewniają im zadowalające warunki prowadzenia lektoratów, niemniej jednak część lektorów negatywnie oceniła dostępne na uczelni pomoce dydaktyczne (32%) czy też komfort i wyposażenie sali dydaktycznej (19%). Wyposażenie lektorów w pomoce dydaktyczne (szczególnie podręczniki i słowniki) przez stronę polską było cennym i koniecznym działaniem umożliwiającym pracę lektorom.

REKOMENDACJE

- Dalsze wsparcie pracy lektoratów poprzez tworzenie przez NAWA takich rozwiązań jak: platforma łącząca studentów zagranicznych i lektorów, repozytorium wiedzy - miejsce wymiany dobrych praktyk dla lektorów;
- Centralne konkursy z atrakcyjnymi nagrodami dla studentów; staże dla absolwentów polonistik, wprowadzenie do lektoratów elementów przygotowujących bezpośrednio do zdawania egzaminu certyfikowanego z języka polskiego);
- Bliska współpraca z MSZ i placówkami dyplomatycznymi;
- Wprowadzenie minimalnego standardu warunków pracy lektora;
- Nowy system finansowania lektoratów – wysokość wsparcia uzależniona od kraju docelowego;
- Dostarczanie kandydatom lepszej informacji na temat warunków pracy w poszczególnych ośrodkach akademickich za granicą;
- Wprowadzenie jako zasady kilkuletnich kontraktów dla lektorów, przy rocznym systemie sprawozdawczości;
- Konieczność opracowania spójnego systemu pozyskiwania informacji o lektoratach (od lektorów, placówek i uczelni), który umożliwi badanie zmian/trendów.